

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВНИХ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ ЛЗ І ВМП ЗА УМОВ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Сметаніна К.

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
Smetanina.Kateryna@vnu.edu.ua

Вступ. Метою державної політики у сфері захисту населення і територій в надзвичайних ситуаціях (НС) є забезпечення гарантованого захисту життя та здоров'я людей та оточуючого природного середовища від усієї сукупності небезпек, що їм загрожують, та підтримка на належному рівні якості життя. Воєнний стан, який став реальністю нашого буття, слід розглядати крізь призму прямого відношення до надзвичайних ситуацій. В таких умовах основним напрямком державної політики щодо безпеки населення і територій є створення стійкої та ефективної системи лікувально-евакуаційного забезпечення постраждалих і організація повної (бажано своєчасної) системи постачання населення лікарськими засобами (ЛЗ), виробами медичного призначення (ВМП) та іншими товарами аптечного вжитку та надання першої невідкладної допомоги у разі потреби.

Мета роботи. Висвітити основні моменти формування резерву запасів ЛЗ і ВМП, що можуть бути використані при потребі для проведення комплексу лікувально-профілактичних та евакуаційних заходів згідно вимог чинного законодавства.

Матеріали і методи. Проведене оцінювання сучасних електронних і друкованих джерел інформації, пошукових наукових баз із використанням методів аналізу та узагальнення отриманих даних. Використовували опитувальний, документальний, нормативно-правовий, маркетинговий, системний методи аналізу.

Результати та їх обговорення. Як відомо, надзвичайна ситуація – це обставина, що виникла несподівано і за якої можливості органів державного управління в зоні лиха з надання невідкладної медичної та фармацевтичної допомоги (МФД) потерпілим не відповідають вимогам, а також є недостатніми і потребують залучення додаткових ресурсів [5]. НС любого характеру (техногенні, природні, воєнні, соціально-політичні) характеризуються масовим ураженням людей. При цьому ушкодження постраждалих мають різний характер і МФД є багатопрофільним завданням [5].

Один з основних напрямків у вирішенні зазначеного завдання є організація ефективних механізмів накопичення, зберігання та використання ЛЗ, ВМП та інших товарів аптечного вжитку. Головним джерелом запасів ЛЗ та ВМП, призначених для проведення профілактично-лікувальних заходів і ліквідації наслідків НС, є матеріальний резерв (МР), який формується органами державної влади та місцевого самоврядування [1]. Оперативний резерв (ОР) державного рівня при цьому представлений накопиченими товарними запасами, що зберігаються в закладах (установах, формуваннях) галузі охорони здоров'я (ОЗ) і формується за рахунок державного бюджету медичними закладами для забезпечення першочергових робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Відповідно Закону України «Про державний матеріальний резерв» від 24.01.97 р. №51/97, зазначений вид резерву створюється за рахунок матеріальних засобів державного матеріального резерву, а оперативний резерв територіального рівня – за рахунок місцевих бюджетів органами

управління ОЗ. При цьому, постачання ЛЗ та ВМП для оперативного та державного резервів проводиться згідно з державним замовленням. Планування ж постачання медичним майном для резерву здійснюється на наступний календарний рік на підставі відомостей потреби його за нормами, фактичної наявності в резерві, потреби для оновлення та формування норм і комплектів в поточному році [1].

Для забезпечення збереження та ефективного використання оперативний резерв ЛЗ та ВМП розміщується на аптечних складах і характеризується заборонаю для використання з метою забезпечення повсякденних потреб. ЛЗ та ВМП зі складу резерву передаються для укомплектування медичних формувань та закладів або безпосередньо, - до осередку НС до органів ОЗ, яким він підпорядковується. Поповнення товарів медичного та фармацевтичного призначення має проводитись уздовж 2-х місяців з дотриманням певних норм.

Норма оперативного резерву (запасу) – це кількість лікарських засобів і інших аптечних товарів, що повинна утриматися в оперативному резерві лікувального закладу, визначається з урахування кількості формувань. Закон України «Про державний матеріальний резерв» визначає загальні принципи формування, розміщення, зберігання, використання, поповнення запасів державного МР та визначає джерела фінансування системи державного резерву, які пов'язані з процесами накопичення та утримання, що закладені до державного бюджету країни. Порядок відпуску ЛЗ та ВМП з державного резерву можливо здійснювати лише за рішенням Кабінету Міністрів України (КМУ) [4].

Наказом МОЗ України «Про створення резервів лікарських засобів та виробів медичного призначення на випадок виникнення надзвичайних ситуацій» від 03.05.2001 р. №165 затверджено «Перелік резерву лікарських та перев'язувальних засобів на випадок виникнення НС». Але з набутого досвіду з реагування та тактики поведінки в зоні надзвичайної ситуації (лиха) можна зробити висновок, що для повного, своєчасного і безперебійного забезпечення медичних формувань слід не лише утримувати запаси ЛЗ промислового виробництва, що зосереджені безпосередньо поблизу можливих місць виникнення НС, але й виготовляти велику кількість екстемпоральних ліків і створювати значний їх запас в аптеках польових шпиталів, розгорнутих у зоні ліквідації наслідків НС. Це вимагає завчасної підготовки до оперативного розгортання аптек у зоні НС та їх відповідного оснащення технологічним устаткуванням, належної підготовки фармацевтичного персоналу до роботи в екстремальних умовах та застосування правил воєнно-польової технології виготовлення ліків [2]. Запаси ЛЗ та ВМП для формувань обмежені, вимагають постійного поповнення, система постачання передбачає використання, в першу чергу, ресурсів аптечних закладів, розташованих у територіальній близькості, а згодом вже організації термінового підвозу з інших баз постачання. Забезпечення препаратами населення повинно здійснюватися через існуючу аптечну мережу [2, 4].

Одним з раціональних та економічно доцільних підходів до фармацевтичного забезпечення населення під час воєнних станів є оптимальне поєднання асортименту готових та екстемпоральних ЛЗ [3]. Це вимагає покращення оснащення аптек сучасним технологічним устаткуванням.

Слід відзначити, що органи управління ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій повинні мати постійну й точну інформацію про наявність, рух, якісний стан ЛЗ і ВМП і його потребу для кожного медичного формування й аптечного закладу, які здійснюють надання МФД та лікування постраждалого населення.

Висновки. На законодавчому рівні чітко сформульовані основні аспекти створення резервів товарних запасів лікарських засобів та предметів аптечного вжитку на випадок НС. Але система забезпечення, прописана у нормативних актах, потребує вдосконалення та перегляду в силу того, що під час настання воєнного стану, реалізація зазначених підходів стає вкрай утрудненою з-за браку та недостатності державного фінансування.

Література:

1. Організація медичного забезпечення військ: Підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти України III-IV рівнів акредитації / За ред. проф. Бадюка М.І. К.: „МП Леся”, 2014. 430 с.

2. Основи виживання: заходи, що забезпечують життєдіяльність в умовах автономного існування при надзвичайних ситуаціях. Навчальний посібник. ІДУЦЗ УЦЗУ, УНПЦЕМД та МК МОЗ України. Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика // Гур'єв С.О., Миронець С.М., Рошчін Г.Г. та ін. К.: 2009. 209 с.

3. Сметаніна К.І. «Актуальні питання надання медичної допомоги у воєнний час»: II Всеукр. науково-практ конф. «Актуальні питання клініки, діагностики, лікування та реабілітації на різних рівнях надання медичної допомоги» (круглий стіл). 19-20 травня 2022 р., КЗВО «Рівненська медична академія», м.Рівне (доповідь)

4. Сучасні підходи до нормування медичного майна для потреб ЗС України та інших військових формувань: навч. посіб. / Шматенко О.П., Трохимчук В.В., Руденко В.В., Сирота П.С. К. : ПП «Блудчий М. І.». 2012. 112 с.

5. Надзвичайний стан та надзвичайна ситуація <https://wiki.legalaid.gov.ua/>
